

Nr 132.

Av herr Ståhl, *angående omprövning av kostnadsavvägningen mellan försvarsgrenarna beträffande krigsmaktens materieförsörjning.*

Rådande internationella spänning och ovissheten om vad som kommer att följa på nuvarande spänningstillstånd gör det angeläget med en översyn av vår nuvarande försvarsorganisation. Jag konstaterar därför med tillfredsställelse försvarsministerns strävan, vilken kommit till uttryck i statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln, till årets riksdag, att ge organisationen ett bättre materiellt innehåll. Beträffande arméns materieförsörjning framgår av tabellen på sid. 83 i propositionen, att tygmaterielbristerna i krigsorganisationen är så betydande, att de icke kan undgå att inverka menligt på arméns krigsberedskap och uthållighet under ett krig. De belopp, som begärs till materielomsättning och materielkompletteringar är också så stora, att de tyder på angelägna krav på materielmodernisering och materieförstärkning av inte ringa omfattning. Jag uttalar den förhoppningen, att denna angelägenhet skall kunna förenas med departementschefens uttalande i propositionen (sid. 87) om »nödvändigheten av att myndigheterna planerar anskaffningsverksamheten så att behovet av betalningsmedel blir ungefär jämnt fördelat under tioårsperioden». Detta är i hög grad önskvärt med hänsyn till en jämn budgetbelastning. Föreskriften bör dock näppeligen få tolkas så snävt att man förhindras att utrytta de möjligheter, som kan komma att yppa sig att så snabbt som möjligt öka krigsberedskapen och uppnå eftersträvad modernisering.

Ser man på de framlagda materielplanerna som en helhet innebär de en avvägning mellan de inom den samlade kostnadsramen ingående försvarsgrenarna, som på längre sikt binder försvarsavvägningen för ett tiotal år framåt och dessutom, om kostnadsramen icke ökas, kommer att ge den nuvarande organisationen en i icke obetydliga delar ny innebörd. Det kan därför sägas vara anmärkningsvärt, att så långtgående förslag framlagts utan parlamentarisk medverkan. Till förtydligande av det sagda vill jag påminna därom, att i propositionen framlägges en tioårsplan för arméns materielanskaffning samt en sexårsplan för anskaffning av vapenmateriel vid marinen (för anskaffning av fartygsmateriel vid marinen antogs en sjuårsplan av 1952 års riksdag). För flygvapnets del justeras den »rullande» sjuårsplanen genom förskjutning ett budgetår framåt. Av försvarsgrensledningarna anmält medelsbehov för denna materielanskaffning jämfört med i propositionen upptagna medel framgår av följande tabell.

Materielplaner	Av försvarsgrensledningarna anmält medelsbehov i milj. kr.		I prop. upptagna medel i milj. kr.		I prop. föreslagen beskärning i milj. kr.		
	för hela planen	i medeltal per år under resp. perioder	för hela planen	i medeltal per år under resp. perioder	av hela planen	i medeltal per år	%
<i>Arméns tioårsplan 1953/63 ..</i>	3 400	340	¹ 3 100	310	250	25	7
<i>Marinens sexårsplan 1953/59 ..</i>	817	136	660	110	157	26	19
<i>Flygvapnets sjuårsplan 1953/60</i>	3 200	457	² 2 100	300	1 100	157	34

Av tabellen kan utläsas att i propositionen föreslagen nedskärning av den av försvarsgrensledningarna anmälda genomsnittliga årskostnaden för materielanskaffning under respektive anskaffningsperioder uppgår till 25 milj. kronor (7 procent) för armén, 26 miljoner (19 procent) för marinen och 157 miljoner (34 procent) för flygvapnet. Det av flygledningen enligt ovan anmälda medelsbehovet avser endast nuvarande organisation (sex med 50 procent förstärkta dagjaktflottiljer) och icke fullföljandet av 1948 års riksdags principbeslut om förstärkning av samtliga tio dagjaktflottiljer.

Enligt propositionen skulle flygvapnets årskvot för materielförnyelse, sedan kostnaderna för vissa engångsanskaffningar under de närmaste fyra budgetåren bortfallit, sjunka till omkring 250 miljoner kronor, förutsatt att begärt tillägg för automatiska prisstegringar under 1951/52 erhållits. Dessa 250 miljoner kronor skulle sålunda på längre sikt utgöra flygvapnets årskvot för förnyelse av i nuvarande organisation ingående materiel. Medelsbehovet för denna materielförnyelse uppgår emellertid till 460 miljoner kronor per år.

Av vad som sagts framgår, att den årliga medelsbristen vid flygvapnet för förnyelse av den i *nuvarande* organisationen ingående flygmaterielen under den närmaste sjuårsperioden uppgår till i genomsnitt omkring 160 miljoner kronor per år för att därefter stiga till i genomsnitt 210 miljoner kronor per år. Det är uppenbart, att en årlig medelsbrist för materielanskaffning uppgående till att börja med till 35 procent och därefter 45 procent av det totalt erforderliga anskaffningsanslaget måste sätta djupa spår i flygvapnets hela organisation.

Med det anförda har jag självfallet icke tagit någon som helst ställning till försvarets avvägningsfrågor. Avsikten har endast varit att belysa de långtgående konsekvenserna av det nu framlagda förslaget, särskilt för flygets vidkommande. Samtidigt skall ännu en gång understrykas, att bristerna i arméns materielltillgångar, såsom framgår av propositionen, är så betydande,

¹ Vartill kommer 50 milj. kronor såsom förskott under 1952/53.

² I propositionen har endast upptagits 1 815 milj. kronor, men begärt tillägg om 290 milj. kronor avseende automatiska prisstegringar under 1951/52 förutsättes skall tillkomma.

att åtgärder snarast bör vidtagas för att förbättra läget. Den medelsförstärkning till detta ändamål, som försvarsministern föreslagit för budgetåret 1953/54, bör därför komma till stånd. Den totala kostnadsram för försvarets materielförsörjning, som blir en följd av de nu föreslagna långtidsplanerna för arméns och marinens materielförsörjning, synes ingalunda vara större än som erfordras. Dock är det med hänsyn till omöjligheten av att nu överblicka den kommande utvecklingen önskvärt, att avvägningen mellan de olika försvarsgrenarna inom den gemensamma kostnadsramen icke nu bindes. Denna avvägning bör, när så erfordras, kunna upptagas till ny omprövning. Härför talar bl. a. de ovan påvisade förhållandena beträffande flygvapnet.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer jag,

att riksdagen vid behandlingen av fjärde huvudtiteln måtte göra ett uttalande av innebörd, att kostnadsavvägningen mellan försvarsgrenarna inom den av departementschefen föreslagna kostnadsramen för krigsmaktens materielförsörjning må, då så anses erforderligt, upptagas till ny omprövning efter initiativ av Kungl. Maj:t eller riksdagen.

Stockholm den 27 januari 1953.

Manne Ståhl.